

ACC. N:R M. 13339: 1-19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Hansson, Kvarnby
 Härad: Båra Berättare: " " "
 Socken: Bjärshög Berättarens yrke: f. d. hantv.
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1876 i Bjärshög

Har andeskap, förbösming, barnsäng och kyrk-
tagning. s. 1-19.

LUF 96.

Suf. 96
1

Loar till Folklivsarkivet L U F 96. Hvarandeskap m m.

I denna lilla församling är inte så många samhälls-
klasser att omtala här finnes ju mest lantbrukare och lant-
arbetare jag får ju tala om det som jag ^{har} reda på. Jag hade
en samsiskamrat som gifte sig vid 26 års ålder tre år efter träffa
jag honom han hade repserät i sängkammaren och därför
flyttat sängarna till en annan sida i rummet han hade
omtalat för den hantverkare som skötte arbetet om sina be-
hållningar att han icke kunde skaffa barn till sig då hade
denne givet honom det rådet att undersöka om det fanns
vattenådror som gick under där sängarna stod vilket även
var fallet. När så han flyttat sängkammarsängarna till en
annan sida i rummet så lyckades det att hans fru blev
i groess och han var mycket glad över att det hade lyckats
då det blev tre eller fyra barn det är 40 år sedan ungefär 1910. Enstida
Angående sådana seder som slå med käpp som man hade
dödat en ~~ord~~ om med har jag aldrig hört omtalas. Barnlösa
äktenskap beträffas inte som något märksärdigt man anses

anser att det kan vara mannens eller makens ofruktsamhet som
ingen kan hjälpa har aldrig hört ~~ontalats~~ ontalats att kvin-
nor intagit någon slags drokter har jag aldrig hört om-
talas En äldre man som hade fem barn berättade om sitt
äktenskap att hans fru som han gifte sig med 1910 hon var
då 24 år gammal barnen blev födda i mars & april månader
året efter att samlaget ägt rum han trodde att när
månader innan denna tid var den mest vanliga tiden
men han medgar också att det födes barn året om
i alla månader men trodde att flesta eller en stor
procent av de yngre gifta kvinnorna blev med barn
när de hade samlag i maj och juni månader platon
för samlaget har som jag förut ontalat genom att en
^{plechamt till mig} hade fått den tro att när sängarna som hans fru låg
i stode över en vattenådra så fick de inga barn
vilket ju såg ut att stämma med verkligheten då de
sedan fick barn mannen var mycket glad i barn var-
för han även berömde den hantverkare som gjort honom

dessa goda råd det är nog mycket som aldrig blir om-
talat eller känt om sådana saker jag kommer ihåg
att en tjänsteflicka hade haft samlag med en arbe-
tare hon arbetade på samma gård som hon men hon ville
inte gifta sig med honom hon blev med barn och hade
omtalat för den andra tjänsteflickan som var anställd på
samma ^{gård} att hon skulle intaga förlov som hon kunde skru-
ga av förfortändsticker som var fria att få käpa på den
tiden det var brukligt på den det var 1900 eller 1901 att detta
hände och flickan dog av giftet hon trodde att hon skulle
kunna på detta sätt kunna fördriva fostret. Det talades om
när jag var skolpojke så i en grannsocken till Bjärshög
bodde en äldre barnmorska som brukade att när det in-
träffade att någon familj fick många barn så för-
dreiv hon foster hon brukade betalt och var inte så noggs-
am om hon omtala sina bedrifter detta hände 1895 och
även ett årtionde innan nämnda tid det ansågs inte
som något brottsligt när det var fattiga familjer

som hade många barn. När det kom utomäktenskapliga
barn som levde när de blevo födda och fadern sedan gifta
sig med den kvinna som var moder till barnet så
ansågs det inte för något äktenskapsbrott men när hen-
nes fästman inte ville gifta sig med den kvinna som han
~~var~~ höll god min med innan barnet blev föddt och sedan
övergav henne han blev ju sedan hållen för en dålig kar.
Det var mest inom arbetarklassen att sådana fall förekom på
den tiden mäta Länsvärdsnämnd och fattigvårdsstyrelsen
trädde emellan numera får ju även både gifta och ogifta mi-
drar barnbidrag av staten barnbidragen hjälper ju många
isynnerhet när barnen blir större och kan hjälpa till att passa
de yngre när modern har något inkomstbringande arbete.
De flesta äktenskap ingår här på denna ort i de flesta fall
innan härandetkap tvingat parterna att gifta sig. Jag hörde
när jag var yngre att när de ^{brudgummar} läta till varandra den ene
sade till den andre jag tror att Anton har fått fäst-
män på tjocken det var det samma som hon var med

4

Barn de blevo gifta sedan och blott levede lyckliga som gifta
den benämning som man har numera på dylika fall är hon
är med barn eller också hon är i gravid benämningen
(hon är på tjcken hör man inte numera om kvinnortakar
om för varandra när de äro med barn det förekommer
nog ännu bland de gifta kvinnorna. Barnmorskorna
anlitas inte så mycket nu som längre tillbaka i tiden
Det finnes ju många som första gången de skall
för första föda barn vill gärna till Lararettet i Lund
till B.B. ardelningen där fins ju läkare ifall det skulle
vara nödvändigt att anlita honom vid födelseningen
Sådana fall hörde man aldrig talas om fosterfödning har
funnits i alla tider men det har väl många gånger
 varit fördold så att inte så många fick reda på
det har aldrig hört talas att kvinnor talas om för varandra
(om sitt barandetillstånd förrän det var synligt man
brukade räkna 40 veckor från den sista reningen hos kvinnan
så skulle barnet födas det är så länge sen min yngsta

dotter blev född år 1717 min fru kommer inte så nogt ihåg från
den tiden men hon trodde att de äldre som hade barn räk-
med 40 veckor från den sista reningen skulle barnet födas ^{na}
aldrig hört omtalas att någon utförde vissa prov för att utlösa
om en kvinna var havande. Läkarna kan ju inte in-
verka på någon som önskar ha reda på barnets kön innan
det blir födt. Under havandeskapstiden förkommer det
numera att kvinnor låter sig undersökas av läkare an-
tagligen för att för reda på om det går sin normala
gång bland de arbetande kvinnorna hur länge de fick hålla
på att arbeta med de styvare sysslorna i de flesta fall
blev dessa kvinnor fria från styft eller hårt arbete och
humant behandlade hon fick behålla sin plats och i lyck-
ligaste blev hon gift med den karl som var fader
till barnet i äldre tider i slutet och mitten av 1800 talet
så hade den tjänande klassen hos bönderna sin tjänste-
tid från den 1 november till den 24 oktober följande år
den flicka som hade löfts av förtmännen ^{utlösta} att ~~hade~~ varit

att gifta sig med henne när de var fria från sin tjänst
den 24 okt. om barnet var kommit innan den tiden så
fick hennes eller faderns föräldrar taga hand om barnet
tills de fick platser så de kunde sjöls försörja barnet när
fliken i fråga var omtyckt av sitt husbondefolk der hon
hade haft sin tjänst så fick hon mjölk gratis till sitt barn
tills hennes man fick arbeta. Något särskilt öknamn på
havande kvinnor har jag aldrig hört omtalas man sydde
särskilda kläder till det väntade barnet när barnmorska
skulle anlitas så fick hon alltid bud om att komma
till den som vänta på att få barn en tre eller fyra ve-
kor innan födseln skulle äga rum att den gravida
fick behålla sin plats berodde mycket därpå att hon
inte var välkommen i föräldrahemmet under denna
förhållande och att lantarbetarna hade små in-
komster på den tiden dertill kom att det alltid var
^{ont} om kvinnliga tjänsteflickor som gjordes att de gärna
fick stanna i sin tjänst så länge de förmådde

om kvinnor gick in sin egen innan den 24 oktober så
toogs det inte illa upp när de voro pliktrogna i ^{sina} egentl. att
hämta barnmorskan när det var tid ansågs de som en plikt
som det var skam att neka på den tiden gick det inte
att få bilskjuts men dem som har hästar var aldrig villiga
att utan betalning skaffa fram en hästskjuts. När lantbru-
karens döttrar kom ut för att bli med barn innan äktenskapet blev
fullbordat ansågs som en genant att hemmets anseende sedan
bröllopet varit över så glömdes det bort efter en tid såväl
bland arbetsklassen som andra klasser det förekommer ju
inte så ofta bland medelklassen. På frågan om man i me-
deltal eller nogst gärna ville ha barn så ansågs två eller
högst fyra barn vara lagom för en familj. Vid förlossningen
om barnmorskan skulle utlösa den kom alltid grannarnas fruar
och besökte den som hade fått barnet och höra efter om de voro
de voro friska modrar och barnet vid dessa tillfällen
bjöds de besökande på kaffe ibland hände det när där
när där besök på fm. också där bjöds kaffe på de besökande
på em.

det var ju alltid bruk att sy en stor så den blev större och kunde brukas innan barnet kom till världen och efter födelsen fick denna klädsel vara till beredskap ifall barnskaran blev ökad. Härmer icke till om sådana fall när de går över tiden. Barnmorskan blev ju först tillkallad och i de flesta fall klara denna barnmorskor det sjöls när det var svårt för barnmorskan så gick barnmorskan till någon som hade telefon och då ringa upp provinsialläkaren och fick då besked av honom hur fort de kunde hämta honom det fanns ju äldre duktiga barnmorskor som voro mer praktiserade och som med hjälp av någon fru av deras bekanta vänner också var hjälpsam vid sådana tillfällen då var det inte så nödvändigt med läkare kvinnes som passade upp vid sådana tillfällen skaffade också tillrättat kakor limmelappar och handdukar och hjälpte till med att sköta hushållet så länge sådana hjälp var behöfelig. Missfall hörde man aldrig talar om förbragd.

förlorsning höjde man aldrig talar om men har nog före-
kommit här på denna ort som i grannsocknarna. Förstilda
öknamen på den gravida kvinnan höjde man aldrig utan
endast när de ogifta drängarna skulle tala^{na} för var-
andra såsom jag förut nämt den har fått sin fästna
på tjockan. Det var många ~~se~~ inom arbetarklassen som
andra klasser som gifte sig innan fästnön blev med barn
innan förlorsningen ägde rum var hästskjuts ordnad till
att hämta barnmorshen det ansågs som en skyldig-
att vid sådana tillfällen aldrig neka någon denna
tjänst vid sådana tillfällen skedd förlorsningen i
ett av de bästa rummen som hade eldstad några
särskilt tillkallade höjde jag aldrig berättas
om när barnet skulle födas det var endast
barnmorshen och någon duktig kvinna som var
bekant med den som skulle föda barnet. Var
det ett svårt fall så hämtades läkare så fort
som möjligt. Hvar ofullgärna foster begravdes

har jag aldrig hört omtalas. Slutet av 1800
talet brukade de äldre av befolkningen kalla
barnmorskan för joragumman annars hörde
man aldrig några öknamn på barnmorskorna de
blev ju alltid bjudna på byakalasen och voro ju ansedda
som bra att i äldre tider ha till hjälp och ge råd när
det gällde lindrigare sjukdomsfall annars rädde hon
att söka läkare när hon ansåg sig icke själv vara berrig
att hjälpa. När barnet skulle födas bruka barnmorskan
ställning. barnmorskan brukade bada barnet någon förtäring
bjöds inte innan födseln någon kruk eller annat extra
redskap bruka barnmorskan icke ha med sig, men
dyliga saker håller allmänheten inte mycket reda på något
särskilt plagg eller manners byxor. lades inte i sängen
men har inträffat längre tillbaka i tiden fanns var många
borta från hemmet när han hade plats på någon
större gård husbonden ställde honom i ett med kisthjul
så att barnmorskan kom i god tid till den havande

kvinnan behöfde hjälp till födelsen barnmorskan
bestämde då hur varmt vattnet skulle vara
innan barnet skulle budas. Taggen tog fram innan
barnet skulle födas den ogifta gravida kvinnan
måste gå till prästen i församlingen och anmäla om
barnets födelse det hände i en grannförsamling till
Bjärshög den gravida flickan som hade fått barn
skulle gå till prästen i ovannämnda ärende hade
samtalat med en bekant flicka så de skulle
gå till prästen på samma gång och hade samma ärende
prästen ifråga var känd för att vara en stång sträng herre
när den första kom in på hans expedition fick hon
en gränlig utskällning när hon sedan skulle gå
ut så möttes de i dörren där passade prästen på
och sade till dem båda när den ena skökan gick ut
gå gick den andra in detta hände år 1887 prästerna i vår tid
behandlar ju inte folk på sådant sätt i städerna hade
sådana händelser blivit omtalat i arbetarnas tidnigarna

Barnmorskorna rekruterades ur alla samhällsklasser som hantverksflickor arbetarnas flickor de lägre tjänstemännens flickor ävensom de mindre jordbrukarnas flickor de flesta av dem var från ordentliga hem med intyg från de kommunala myndigheterna att de hade uppfört sig ordentligt i skola och under den ungdomstid som de hade bakom sig. Den födande kvinnan var inte något ovanligt klädd men hade vid födelsen rena och nylutträttade lintyg och sängkläder har aldrig hört omtalas om olika slags värkar eller att de örefördes på fadern. Avklippningen av navelssträngen gjordes alltid av barnmorskan var hon sedan gjorde så den fick där ingen vada på den gången och som barnet räcktes till första gången var modern sedan blev barnet tvättad och sedan torkad och lagd i en väl bäddad vagg eller barnvagn som användes på många ställen de blev aldrig vaggda utan när de anlägs vara större än barn i allmänhet när de blev födda att öka på rikten.

har jag aldrig hört omtalas jag tror att på denna trakt
har ofta varit ofta ombyte med yngre barnmorskor
och så har de gamla sederna försvunnit och blivit bort-
glömda. Sedan nu många lantbrukare skaffat sig
bilar så händer det ofta att de som äro i havande-
fär skjuts till B.B. i Lunds Lazaret och där går det
enklare till men man har alltid hört att de kvinnor
som lämnade barnbördshuset fick en god behandling och skulle
det hänga på något sätt så var där läkare som hjälpte de
kvinnor tjäntgjorde som barnmorskor. Jag var med på ett barn-
dop en gång för en 50 år sedan prästen var en gammal ge-
mytlig man barnet som skulle döpas var en gosse
han skrek under hela döpsakten och kyrko-
herden han sade sedan barnet lugnat sig något
att sådana som skriker mycket när de döpas
blir duktiga sångare och musiker med tiden
det slog även in. Kronobergs regementes musikkår
höll musikkoncert i Kungsparken i Malmö en dag

i slutet av maj reste denne yngling som då var 16 år och
prata med ledaren av musikskolan hade varit löjtnant
grad den gången men han fodra att ^{han} kunde komma in
till Malin tre gånger så skulle han ~~en~~ prova honom
om han kunde ta in honom som musikkolentän vilket
även var fallet han stannade kvar och blev befodrad men
fick kräfta och måste sluta vid musiken. Dödföddt barn har
jag aldrig hört talas om här i socknen men kvinnan
en grannsocken dog i barnsäng men barnet levde kvin-
^{nan} hon blev begraven som andra människor jag kommer ihåg
att de som voro närvarande brukade trötta och lida den
förlösta kvinnan. De som voro närvarande bjöds på
kaffe med gott kaffebrod och kakor som på många
ställen voro tillräckade i hemmen. Då modern om
hon var vid god hälsa deltog i. Om det om det var yngre
systrar till det nyfödda barnet så fick de alltid det
beskedet att storan hade kommit flygande med en bro
eller kypor till den det var alltid storan något annat föremål
högstefter

Någon särskild benämningar på barnsängstider och barnsängs-
kvinnor har jag aldrig hört dessa brukad ligga 8-9
dagar och vanliga sjukdomstillstånd känner inte till sådana.
Barnsängskvinnor voro klädda i sina vanliga kläder
Tunga särskilda kläder tillerkändes vid sådana tillfällen.
Längan var alltid väl bäddad med nytvättade dynor
och lakan. På 25 htar och 50 htar egendomar utförde den
äldsta tjänsteflickan husmoderns arbete under barnsängs-
tiden. Tälldre tider brukade de som användes i familjen att
komma med tårter och kakelser. Det hände ju också att
lantbrukarnas kvinnor skänkte arbetarna kakelser och mjölk
vid sådana tillfällen. När det bekant att någon fått barn så
så gick grannarna fruar dit och skulle gratulera när barnet
och modern sågo duktiga ut de blevo trakterade med kaffe och
goda vetbröd och mindre kaffbröd sedan de omtalat dagens
nyheter så kunde det hända det kom fler på besök
och då måste dem som kom först gå hem på den tiden.
Fanns det inte telefon så dem som kom och hade nyheter

att omtala var alltid välkomna. Kyrktagningen den
den slutar på slutet av 1870-talet i denna församling. Det var
på den tiden var veckor mellan föreläsningen och kyrkotag-
ningen. Kvinnan brukar fråga prästen i förtid om vilken
dag som passade och därefter ägde kyrkotagningen rum.
Det myfödda barnets kön inverkarde inte på tiden det förekom
aldrig att mannen blev kyrkotagen någon särskild anmäl-
ningsavgift betalades aldrig kyrktagningen företogs i de flesta
fall efter dopet. Det myfödda barnets kön betydde ingenting
på längden av tiden mellan födelsen och kyrktagningen. Kvin-
nan var alltid svartklädd vid såväl dopet som kyrk-
tagningen något skilnad på underkläder skedde ju året
om på söndagarna som när den skulle på kalas i hos
släkt eller goda vänner och grannar så brukades i de
flesta fall kvinnor att byta om underkläder några särskilda
underkläder brukade inte förekomma men händelsen att de var
renträttade och hela några särskilda mössor för barnet före-
kom inte. Barnets godmor följde med till kyrkan liksom fadern

till barnet de voro svartklädda barnet var aldrig med i kyrkan utan när det inträffade att barnet skulle döpas på samma gång barnet var då klädd i samma dräkt som det gagna i hemmet har aldrig hört omtalas att kvinnan hade något särskilt att iaktaga när hon skulle gå till kyrkan. Kyrtagningen ägde alltid rum före högmässan medern jämte barnet stannade kvar i kyrkan tills gudstjänsten var slut de hade ingen särskild bänkpåst i kyrkan kyrtagningen ägde rum innan gudstjänsten började kyrtagnin gen ägde rum vid den dörr men liksom inne i kyrkan som sitter mellan kyrkan och vapenhuset har inte reda på om flere kvinnor på en gång ble kyrtagna i denna lilla församling har det antagligen aldrig förekommit någon rangordning har nog aldrig företagits. Brukade prästen erhålla något så blev han bjuden på kaffe med gott vetebröd och bakelser någon gåva fick aldrig prästen vid dessa tillfällen den som bodde nära kyrkan bjöd ju honom i bostaden. Kvinnor som haft missfall blev inte kyrtagna. Det var inte brukligt

Den kyrktagna hade ingen särskild plats i kyrkan
men stanna alltid kvar i kyrkan tills gudstjen-
sten var slut. Det har inte varit brukligt på denna
ort att prästen fick gåvor vid denna förättning men
det ^{var} brukligt att offra till missionen vilket inte togs
upp denna dag det var vid de kyrliga högtiderna
då det sägs ifrån av prästen att de borde offra det
var till olika ändamål vilket tillgär på samma sätt i
nordlands tid har aldrig hört omtalas att kvinnor som fått
missfall och vägrat kyrktagning har någonsin kommit
i beröring med prästen. Säger särskilt att iaktaga
vid begravning av kvinna ^{som} dog innan hon blev kyrktagen
förhållande icke. Man hade särskilda gyllen efter kyrk-
tagningen det var enligt gammalt sed man bjöd gran-
nar och den närmaste släkten. Kyrktagningen upphörde
ungefär vid sekelskiftet här på orten var en svensk
som varit i Amerika tillhört en sekt av luterska kyrkan
de hade samtalat med katoliker som hade kyrktagning när de hörde
det så kom de överens att de skulle sluta denna sed hvar för sig och det var katolik